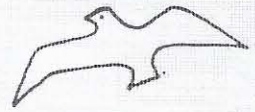

σὲ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας

Η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ ΣΑΝ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Εισαγωγικές σκέψεις στὸ ἄρθρο τοῦ Ἑρβιν Ρίνγκελ

Ἐπισημαίνοντας ἀπὸ μιὰ σύντομη περίληψη τῶν πολυετῶν ἐρευνῶν του πάνω σὸ καλούμενο «προσωποποινικὸ σύνδρομο», στὴ μακρύτερη, δηλαδή, ἢ βραχυτέρη ἐκείνη φάση, πὸν σὲ ἄλλες τὶς περιπτώσεις τῶν αὐτοκτονιῶν προηγῆναι τῆς ἀντοχευρίας, ὁ συγγραφεὺς περιγράφει τὶς σημαντικότερες πλευρὲς τοῦ φαινομένου αὐτοῦ ὅπως παρουσιάζεται σιτοὺς νέους. Δείχνει τί χρειάζεται γιὰ μιὰ θετικὴ ἐξέλιξη ἐνὸς νέου καὶ προσφέρει σὸ τέλος μερικὲς ὑποδείξεις σχετικὰ μὲ τὸ πῶς μπορεῖ ὁ πνευματικὸς ποιμὴν νὰ παρασταθεῖ σιτοὺς νέους πὸν ἔχουν προδιάθεση πρὸς αὐτοκτονία.

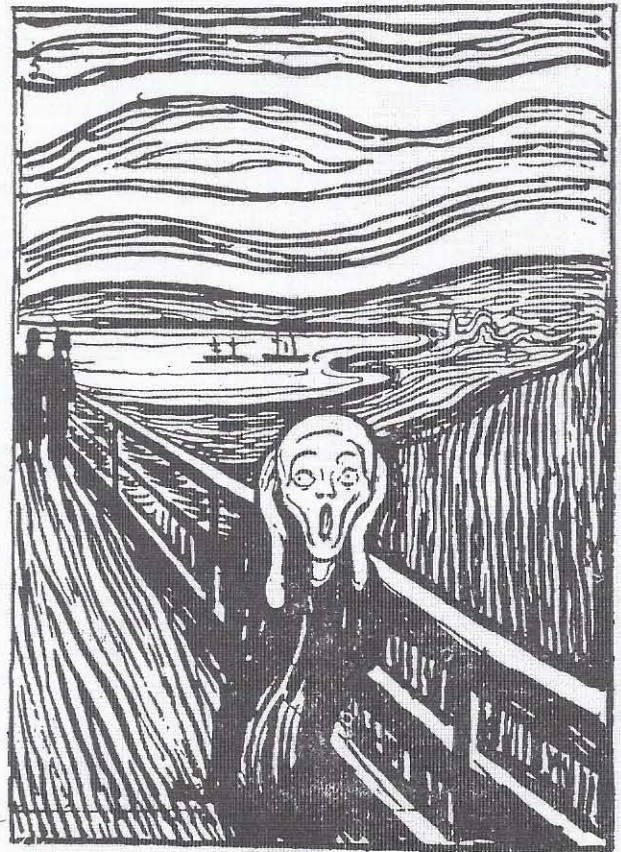
Ὁ Erwin Ringel εἶναι καθηγητῆς τῆς Ψυχιατρικῆς καὶ Νευρολογίας σὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βιέννης καὶ διευθυντῆς τοῦ Τμήματος Ψυχοσωματικῆς Ἱατρικῆς τῆς Ψυχιατρικῆς Πανεπιστημιακῆς Κλινικῆς. Ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πρώτους πὸν εἶχε ὑποστηρίξει μὲ ἀρόπο πρῶτον τὴν ἀποψη, ὅτι ἡ ψυχολογία πὸν θάνατος μπορεῖ νὰ βοηθήσει τὸν ποιμένα σὸ ἔργο του. Κλασικὸ παραμένει τὸ βιβλίον πὸν τὸ 1953 ἔγραψε σὲ συνεργασία μὲ τὸν W. Van Lun, *Die Tiefenpsychologie hilft dem Seelsorger*. Τὴν ἴδια χρονιά δημοσίευσε καὶ τὸ πρῶτον πον βιβλίον περὶ αὐτοκτονίας.

Ὁ γερμανικὸς τίτλος τοῦ ἄρθρου πὸν δημοσιεύομε εἶναι: *Selbstmordgefahr bei jungen Menschen — pastorale Möglichkeiten zu ihrer Bekämpfung*. Δημοσιεύτηκε σὸ περιοδικὸ «*Diakonia*» τόμος 8 τοῦ 1977, ἀρ. 1, σ. 20 - 28. Ὅλο τὸ τεῦχος ἦταν ἀφιερωμένο στὴν αὐτοκτονία ὡς ποιμαντικὸ πρόβλημα. Ἡ μετάφραση ἔγινε ἀπὸ τὴν Ἀργυρῶ Κοιτογεώργη καὶ ἡ επιστημονικὴ ἐπιμέλεια εἶναι τοῦ Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου, λέκτορος τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ψυχολόγος.

Τὸ κείμενον αὐτὸ συνετέλεσε μαζί μὲ ἄλλα βοηθήματα στὴν καπᾶλληλη προετοιμασία τῆς «καταρατείας

κατὰ τοῦ ἄγγους», ὅπως χαρακτηρίστηκε, πὸν δογᾶνωσε γιὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον ἡ Διεύθυνση Θεολογικῶν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης (Γ.Ε.ΕΘ.Α.). Τὸ ἄρθρον μοιράστηκε πολυγραφημένο σὲ ἄλλους τοὺς στρατιωτικὸς ἱερεῖς πὸν ὑπάρχουν στὴν πὸν πάνω Διεύθυνση καθὼς καὶ σὲ Ἰ. Μητροπόλεις πὸν ἐφημέριοί τους ἐξυπηρετοῦν στρατιωτικὲς μονάδες τῆς περιοχῆς.

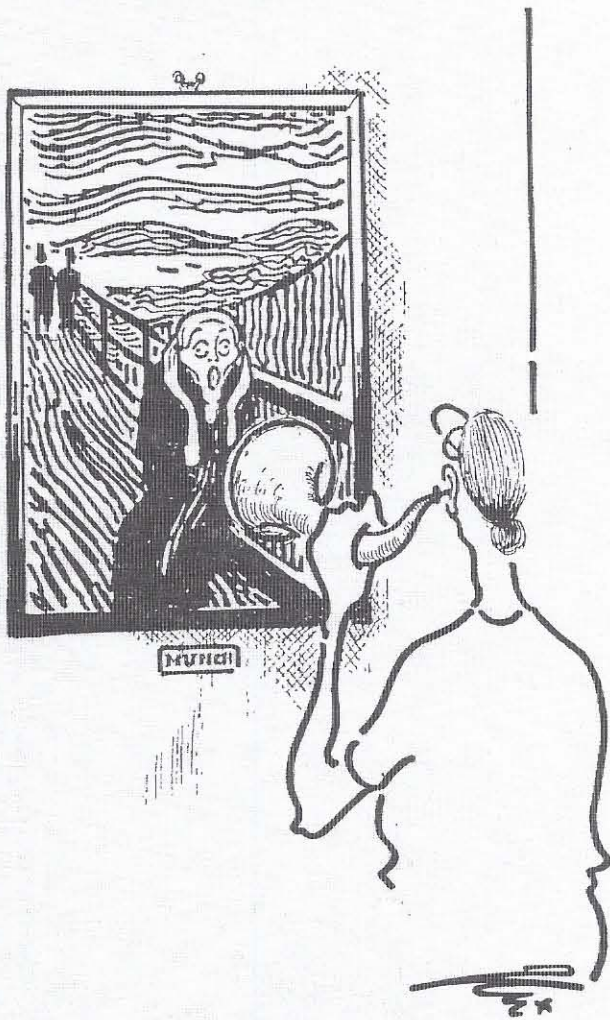
Κρίναμε σκόπιμη τὴ δημοσίευσή του ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ «Ἐφημερίου» γιὰ νὰ μπορέσουν περισσότεροι ποιμένες νὰ ἐπωφεληθοῦν καὶ νὰ ἐμβαδύνοιν στὴν

Ε. Μόνχ, «Ἡ κραυγὴ», 1895.

ἀντιμετώπιση ενός τέτοιου λεπτού ποιμαντικού προβλήματος σε εποχή, που καθώς διαβάζουμε στις έφημερίδες, παραιρείται έξαρση του φαινομένου.

Με την ευκαιρία αυτή θέλω να επισημάνω την εθελοντική παρουσία του «Κέντρου Αποκαταστάσεως και Προλήψεως Αυτοκτονιών» (Κ.Α.Π.Α.), που επί δώδεκα χρόνια, με την εμπνευσμένη διεύθυνση και ανιδιοτελή προσφορά του π. Έμμανουήλ Καλαϊτζάκη, αντιμετώπισε επινυχώς χιλιάδες περιπτώσεις. Θά ήταν εύχης έργο κάποτε ο π. Έμμανουήλ να καταγράψει έκτενώς την πολύτιμη αυτή εμπειρία του. Υπάρχουν ασφαλώς και άλλες πρωτοβουλίες προς αυτή την κατεύθυνση, όπως ή υπηρεσία S.O.S. που

‘Η κραυγή είναι πολύ σιγανή...

παρέχει ήθική και ψυχολογική βοήθεια από το τηλεφώνο. Οι υπηρεσίες αυτές έχουν οργανωθεί σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (σύλλογοι και δημοσπονδία).

‘Αναφέρω ακόμα την ύπαρξη της «Διεθνούς Ένωσεως για την πρόληψη της αυτοκτονίας». Σαν

έμβλημα της δέν έχει ταχθεί πόν πίνακα του νορβηγού ζωγράφου Ε. Μίνχ (1863-1944) «Η κραυγή». Έκφράζει παρασπαικίματα την έκκληση για βοήθεια εκείνου που βρίσκεται σε κίνδυνο να αυτοκτονήσει.

Θά ακούσουμε την κραυγή του και θά απεύσουμε σε βοήθεια —ή ετυμολογία προέρχεται από το βοή + θέω = τρέχω στή βοή (και την αντίρα της μάχης)— ή «ή κραυγή είναι πολύ σιγανή για μās όταν κάποιος ζητάει βοήθεια», καθώς λέγει ο ποιητής, και εμείς αφού δέν την ακούμε, αντι-παρορχόμεθα και φεύγουμε προς άλλη κατεύθυνση; Τό σκίτσο που δημοσιεύτηκε στο «Medical Tribune» (Ίατρικό Βήμα) της 3 Σεπτεμβρίου 1974, σ. 15, σε παραλλαγή του πίνακα του Μίνχ, είναι ένδεικτικό της βαρειάς μορφής «βαρηκοίας» μας σε ανάλογες περιπτώσεις. ‘Αλλά, εκείνος, που έχει αυτιά για να ακούει, ως ακούει» (Ματθαίου ια’ 15). Τόν πίνακα και τό σκίτσο αναδημοσιεύουμε από τό τελευταίο βιβλίο του Ε. Ρίνγκελ, ‘Απόρροφη της ζωής; Σκέψεις περί αυτοκτονίας, Βιέννη 1978, σ. 130-131.

Με χρονολογική σειρά παραθέτουμε πρόσφατες σχετικά βιβλιογραφικές ενδείξεις, που συμπληρώναν την πληροφόρηση του άρθρου και θά ήταν χρήσιμο σιόν ποιμένα να ανατρέξει σ’ αυτές με πρώτη ευκαιρία.

ΔΡΑΚΟΥΛΙΔΗ Ν. Ν., ‘Η αυτοκτονία, περ. «Ψυχολογικό σχήμα», Ίαν. - Φεβρ. 1983, σ. 53-60.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ (Μητρ. Δεμεσσού), ‘Η αυτοκτονία από θρησκευτικής και ήθικής απόψεως, περ. «‘Απόστολος Βαρνάβας», τόμος 42, 1981, άρ. 2, σ. 352-364.

ΠΑΛΛΗ Δ. Ι., ‘Ο κίνδυνος της αυτοκτονίας και ή σύγχρονη έρευνα, περ. «Έκλογή» (θεμάτων κοινωνικής προνοίας), Δεκέμβριος 1980, σ. 158-162.

ΧΡΙΣΤΙΝΑΚΗ Π. Ε., ‘Η απόπειρα έκκλησιαστικού εγκλήματος, παρ. 112 «Η απόπειρα αυτοκτονίας», ‘Αθήναι 1978, σ. 606-615.

ΧΑΤΖΟΠΟΥΔΟΥ Χαρ. Π. (Οικονόμου), Τό πρόβλημα της αυτοκτονίας (διδασκαρική διατριβή), ‘Αθήναι 1969, 196 σ.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ‘Ηλία Β., Περιοιαιτικά αυτοκτονιών έν τη Παλαιή Διαθήκη, ‘Αναπόκωσις έκ του περ. «Παροασός», τόμος ΣΤ’, άρ. 4, ‘Αθήναι 1964.

Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΔΟΣ

Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

Ποιμαντικές δυνατότητες για την καταπολέμησή του

Του Έρβιν Ρίνγκελ

I. Τò προαυτοκτονικό σύνδρομο.

Γνωρίζουμε σήμερα, πώς ο άνθρωπος που διατρέχει τον κίνδυνο να αυτοκτονήσει, βρίσκεται σε μία τυπική κατάσταση, μία κατάσταση που την έχω περιγράψει ως «προαυτοκτονικό σύνδρομο», επειδή ακριβώς προηγείται της αυτοκτονίας. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς ειδικός για να διακρίνει αυτή την νοσηρή ψυχική κατάσταση. Τρία σημεία συνιστούν τò προαυτοκτονικό σύνδρομο: 1) ή περιστολή του εγώ. 2) ιδέες επιθετικές που αναστέλλονται και γίνονται αυτοκαταστρεπτικές, 3) φαντασιώσεις γύρω από την αυτοκτονία.

1. ΠΕΡΙΣΤΟΛΗ (ΤΟΥ ΕΓΩ)

α) Περιστατική περιστολή.

Στήν περίπτωση της περιστατικής περιστολής έχει κανείς τò αίσθημα ότι περιστοιχίζεται από τρομερά πιεστικές συνθήκες, μπροστά στις οποίες στέκεται αδύναμος: νοιώθει τότε κωημένος, σαν παράλυτος, βλέπει απελπιστική την κατάσταση του, έχει την αίσθηση ότι τον πιέζουν μέσα σ' ένα σωλήνα, σ' ένα χώρο που στενεύει όλο και περισσότερο και που φαίνεται να μην αφήνει άλλη διέξοδο παρά την φυγή προς τόν θάνατο. Μία τέτοια περιστατική περιστολή μπορεί να δημιουργηθεί με πολλούς τρόπους. Μπορεί κανείς ξαφνικά, είτε τυχαία είτε κάτω από τραγικές συνθήκες, να βρεθεί αντιμετώπος μ' αυτή την κατάσταση, να είναι ο πάνθηρας που αναφέρει ο ποιητής Ρίλκε, ο οποίος κάποια νύκτα βρίσκεται ξαφνικά κλειδωμένος στην κλούβα («του φαίνεται σαν να ναι χίλια κάγκελα, και πίσω από τὰ χίλια κάγκελα να μην υπάρχει κόσμος»). Μπορεί όμως και μόνος του να έχει κάποιος προετοιμάσει έτσι την ζωή του, να μπει μέσα στην κλούβα αυτή με τὰ χίλια κάγκελα, να οδηγηθεί ο ίδιος μέσα σ' αυτό τò αδιέξοδο, να προξενήσει στον εαυτό του ζημία, να παραμορφώσει την όμορφιά της ζωής, να φέρει την αυτοκαταστροφή (κυρίως στις νευρωτικές καταστάσεις). Τέλος, μπορεί ή λόγω περιστάσεων περιστολή να είναι άπλή φαντασία: να υπάρχουν δηλαδή συνθήκες ζωής αντικειμενικά καλές, αλλά παρ' όλα αυτά να έχει κανείς τò υποκειμενικό αίσθημα ότι τò τράινο έκπροχιάστηκε ανεπαρκώς. Ένα από τὰ πολλά παραδείγματα, που αφορούν στην τελευταία παραλλαγή της περιπτώσεως, είναι ότι

περισσότεροι άνθρωποι αυτοκτονούν εξ' αφορμής μιας άπλης φαντασίας ότι έχουν καρκίνο, απ' όσους καταφεύγουν στην ίδια πράξη επειδή πράγματι είναι καρκινωπαθείς.

β) Δυναμική περιστολή.

Κανονικά ή δομή του ανθρώπου είναι τέτοια, ώστε κάθε δύναμη εντός του να παράγει μία αντίθετη δύναμη, ή οποία συντελεί στην εξισορρόπηση. Στήν κατάσταση της δυναμικής περιστολής ή ισορροπία αυτή έχει χαθεί, ο άνθρωπος αναπτύσσεται προς μία κατεύθυνση και οι αντίρροπες δυνάμεις δεν λειτουργούν. Για τόν λόγο τούτο, της ελλείψεως αντιδράσεως, ή μία τάση — όπως κατάθλιψη, αγωνία, απόγνωση, παγκός — γίνεται όλο και ισχυρότερη, ώσπου να φθάσει σε μία τρομερή δύναμη: αυτή ή δύναμη είναι τελικά εκείνη που αποκόπτει τόν άνθρωπο απ' την ζωή, κι είναι τόσο μεγάλη και πιεστική, όσο ή πρωϊστική δύναμη ενός πυραύλου, ή οποία συντελεί στην εκτίναξη του θαλαμίσκου έξω από την θαρύτητα της γής. Γι' αυτό ως μην χρησιμοποιεί κανείς πια την λέξη ελεύθερος (ήθελημένος) θάνατος! Ο αυτόχειρας δεν πεθαίνει: οικειοθελώς, αλλά παρά τή θέλησή του. Κάποτε ρώτησα έναν άσθενή μετά από μια απόπειρα αυτοκτονίας, γιατί λοιπόν ήθελε να πεθάνει; κι αυτός μου απάντησε, «όποιος τò θέλει ήδη στο νού του, είναι υποχρεωμένος να τò κάνει, αισθάνεται ότι εξαναγκάζεται στην πράξη αυτή». Η νόρμηση που βρίσκεται πίσω από την πράξη της αυτοχειρίας δεν είναι: στή φύση της λογική ή λογική δεν πείθει τόν άνθρωπο να θέσει σε κίνηση τέτοιες ανήκουστες δυνάμεις, κι ως φαντάζεται ο ενδιαφερόμενος πώς είναι λογικό όν. Η πίεση προς αυτοκτονία προέρχεται πολύ περισσότερο από συγνανήσεις, οι οποίες αναπτύσσουν μία ακατανίκητη δύναμη. Μ' αυτή την ευκαιρία, δυο λόγια μόνο για τή σχέση μεταξύ περιστατικής και δυναμικής περιστολής: Όσο πιο διαταραγμένη είναι ή προσωπικότητα, τόσο ευκολότερα θα τείνει προς δυναμική περιστολή, τόσο περισσότερο μειωμένη θα βρίσκεται ή ανθεκτική ικανότητά της. Έτσι: ο κίνδυνος είναι μεγαλύτερος στα πρόσωπα, των οποίων ή περιστατική περιστολή προκαλείται από τους ίδιους ή είναι άπλή φαντασία (και τὰ δυο αυτά είναι ένδεικτικά μιας ψυχικής διαταραχής της προσωπικότητας).

(Συνεχίζεται)